

A L E K S A N D R P O E S J K I N

Jevgeni Onegin

Een roman in verzen

1825–1833

Biografie

Aleksandr Poesjkin (1799–1837)

Aleksandr Sergejevitsj Poesjkin werd geboren op 6 juni 1799 in Moskou, in een adellijke familie met Afrikaanse roots aan moederszijde. Hij studeerde aan het befaamde Lyceum van Tsarskoje Selo, waar hij al als tiener als de meest belovende dichter van zijn generatie werd erkend. Na zijn afstuderen vestigde hij zich in Sint-Petersburg, leefde overdadig, en schreef de verzen die hem beroemd maakten. In 1820 werd hij wegens politieke gedichten in ballingschap gestuurd naar het zuiden van het Keizerrijk — naar de Kaukasus, de Krim, Odessa.

Jevgeni Onegin begon hij te schrijven in 1823, in de ballingschap. Hij werkte er negen jaar aan, terwijl de figuren van Onegin en Tatjana langzaam vorm kregen in zijn verbeelding en in de reacties van zijn lezers, die de canto's lazen zodra ze verschenen. Het was een roman in afleveringen, een roman in wording, een roman die zichzelf begon te bevragen. Het laatste canto verscheen in 1833.

Poesjkin stierf op 10 februari 1837 in Sint-Petersburg, twee dagen na een duel met de Franse officier Georges-Charles d'Anthès, die zijn vrouw had geflirt. Hij was 37 jaar oud. Zijn dood schokte Rusland als een ramp van nationale omvang. Dostojevski schreef later dat Poesjkin in Tatjana het ideaal van de Russische vrouw had geschapen, en dat geen enkel werk de Russische ziel zo volledig had uitgedrukt als Jevgeni Onegin.

— *De redactie*

Voorwoord

Jevgeni Onegin is een roman in verzen — Poesjkin noemde het zelf zo, en het is de meest nauwkeurige beschrijving. Het heeft de structuur van een gedicht: acht canto's, elk bestaande uit strofen van veertien regels in een specifiek rijmschema dat "de Oneginse strofe" is gaan heten. Maar het heeft ook de inhoud van een roman: personages die groeien en falen, een liefdesgeschiedenis die verkeerd afloopt, een beschrijving van de Russische samenleving in de jaren twintig van de negentiende eeuw.

Onegin is een dandy, een man van de wereld, vervuild met spleen — de Engelse mode van existentiële verveling. Tatjana is een provinciaal meisje dat te veel romans heeft gelezen en te eerlijk is voor de wereld waarin ze leeft. Ze schrijft Onegin een liefdesbrief; hij wijst haar af op een manier die tegelijk beleefd en wreed is. Jaren later, wanneer hij haar terugziet als een getrouwde vrouw van de Petersburgse society, wordt hij verliefd. Nu wijst zij hem af. Het is een verhaal over gemiste kansen en de onherroepelijkheid van de tijd.

De vertaling in dit boek is een proza-versie van Poesjkins verzen. De strofen zijn intact gehouden als eenheden — elk veertien regels, elk genummerd met een Romeins cijfer — maar het rijm en het metrum zijn opgegeven ten gunste van leesbaarheid. De rijkdom van het origineel — de ironie, de vrijblijvendheid, de plotselinge wendingen naar de lezer toe — is zo goed als mogelijk bewaard.

— *De redactie*

Inhoudsopgave

<i>Canto I</i>	6
<i>Canto II</i>	24
<i>Canto III</i>	37
<i>Canto IV</i>	53
<i>Canto V</i>	66
<i>Canto VI</i>	80
<i>Canto VII</i>	94
<i>Canto VIII</i>	111

◆
Canto I
De Spleen

'Hij stort zich in het leven en put de hartstochten uit.' Prins

Vjazemski

I

Mijn oom was een toonbeeld van deugd, en lag hij werkelijk op sterven, dan had hij de achting van de wereld verdiend en verder niets van groter belang. Een toonbeeld van deugd, jawel, maar wat een kwelling zou het zijn om dag en nacht aan zijn ziekbed gekluisterd te zitten zonder enige kans om te ontsnappen. Je moest je tot lage huichelarij verlagen, een stervende met kunstige woorden sussen, het kussen onder zijn hoofd schikken, medicijn aandragen met een treurig gezicht, zuchten en in jezelf verzinken: wanneer komt de duivel hem eindelijk halen!

II

Zo peinsde een losbol van een jongeman die in een wolk van stof over de postweg joeg, door het besluit van de Almachtige, erfgenaam van zijn gehele geslacht. Vrienden van Ljoedmila en Roeslan, laat mij u voorstellen aan de man die zonder omhaal de held is van mijn verhaal! Onjegin, waarde lezers, werd geboren aan de Neva, waar ook u misschien geboren bent of schitterde als een der modehelden. Ook ik zwierf daar vroeger rond, maar ik verdraag de noordelijke kou niet meer.

III

Hij had zijn dienst plichtsgetrouw vervuld, zijn vader raakte diep in de schuld; drie bals per jaar gaf hij trouw, tot hij ten slotte geruïneerd was. Maar Jevgeni werd door het lot gespaard: eerst zorgde madame voor zijn behoeften, daarna nam monsieur haar plaats in. De jongen was wild, maar vol gratie. Monsieur l'Abbé, een hongerige Fransman, bang om zijn pupil te ergeren, onderwees hem schertsend, van moraal nauwelijks iets; hij berispte hem mild om zijn streken en wandelde met hem door de Zomertuin.

IV

Toen de rebelse jeugd naderde en Jevgeni de weg van hoop en tedere vrees moest gaan, joegen ze monsieur de deur uit. Zie, mijn Onjegin, vrij als de wind, had zijn haar in de laatste mode laten knippen, kleepte zich als een Londense dandy en zou de wereld eindelijk zien. Hij schreef en sprak, zo werd algemeen erkend, volmaakt in het Frans, danste de mazurka met gratie, boog zonder enige moeite. Wat vraagt men meer? De wereld antwoordt: hij is een charmante en verstandige jongeman.

V

Wij allen hebben op de een of andere manier iets van beschaving opgedaan, en, God zij dank, een goede naam is bij ons gemakkelijk te verwerven. Onjegin gold -- zo meenden velen, die zichzelf onfeilbare critici vonden -- als pedant, al leek hij geleerd; in werkelijkheid had hij de gelukkige gave om in een gesprek zonder enige inspanning lichtjes ieder onderwerp aan te raken. Zwijgend, orakelachtig, kon je hem zien te midden van een ernstig dispuut, om dan plotseling een grap te lanceren die de dames in lachen deed uitbarsten.

VI

Latijn is tegenwoordig niet in de mode, maar als ik de waarheid moet zeggen: Onjegin kende genoeg, de schavuit, om een milde citatie te

vertalen, een beetje Juvenalis te declameren, een briefje met „vale" af te sluiten; twee verzen van de Aeneis wist hij uit het hoofd, maar niet correct. In geschiedenis vond hij geen plezier, de stoffige kronieken van de aarde waren voor hem van weinig waarde, toch lag er in zijn geheugen een schat aan anekdotes van Romulus tot onze eigen dagen.

VII

Voor holle klanken zwoer de deugniet dat hij het bestaan niet tot een vloek zou maken, hij wist een jambe niet van een choree te onderscheiden, al lazzen ze hem stapels verzen voor. Homerus en Theocritus hoonde hij, maar Adam Smith las hij wel, en in de economie was hij uitmuntend; dat wil zeggen: hij kon uitleggen hoe rijken van staten ontstaan, hoe ze bloeien, en waarom ze minder floreren als ze alleen grondstoffen bezitten zonder het goud als ruilmiddel. De vader begreep zijn zoon nauwelijks en verpandde zijn landerijen.

VIII

Maar over alles wat Jevgeni wist heb ik hier geen tijd uit te weiden; laat ik alleen zeggen dat hij een genie was die in één ding werkelijk uitblonk. Van kinds af aan had het hem beziggehouden, een arbeid, een kwelling, maar ook een vreugde, het vulde zijn ledige uren en nam zijn hele dag in beslag -- de warme wetenschap der liefde, die Ovidius eens onsterfelijk maakte, waarvoor de dichter leed en zijn leven van zon en storm op de eenzame steppen van Moldavië achterliet, ver van zijn eigen Italië.

IX

Hoe snel leerde hij de kunst der misleiding, hoop te verbergen en jaloezie, valse zekerheid of twijfel te wekken, somber of blij te lijken naar believen, hooghartig of onderdanig, gedienschtig of onverschillig! Welke loomheid lag er in zijn zwijgen, hoe vurig gloeide zijn woord! Hoe

onschuldig klonk het briefje dat telkens weer van liefde sprak; hoe vaardig wist hij vervoering te veinzen! Hoe helder en teder was zijn blik, bescheiden en toch stoutmoedig! En een traan verscheen precies op het juiste ogenblik.

X

Hoe goed speelde hij de rol van onnozele hals om de onervaren schone te bedriegen, soms met aangename vleierij, soms met een kant-en-klare wanhoop; het zwakke ogenblik bespiedde hij, de schroom van tedere jaren overwon hij met hartstocht en behendigheid, wachtte op de lang uitgestelde liefkozing. Dan was het tijd om een bekentenis af te dwingen, aandachtig het eerste kloppen van het hart te volgen, de liefde na te jagen -- een heimelijke ontmoeting te regelen zonder uitstel -- en dan, dan wist hij in een of andere eenzaamheid zijn lessen te geven!

XI

Hoe snel leerde hij het hart te kietelen van de verstokte flirt! Verlangend om zijn eigen ervaren tegenstanders te vernietigen, hoe bitter kon hij hen belasteren, hun pad met talloze vallen te bestrooien! Maar gij, gelukkige echtgenoten, met hem waart gij eeuwig bevriend: de listige gemaal streefde hem, die in zijn jeugd door Faublas was opgeleid, en de argwanende oude veteraan, de pompeuze, pronkzieke hoorndrager eveneens, die tevreden door het leven drijft, trots op zijn diners en zijn vrouw!

XII

Op een morgen lag hij nog in bed toen zijn knecht hem drie brieven bracht. Wat, uitnodigingen? Op dezelfde dag evenzoveel genoegens! Hier een bal, daar een kinderfeest, waarheen zal mijn deugniet zich spoeden? Waarheen eerst? Hij zal wel zien, misschien gaat hij wel naar alle drie. Intussen, in ochtendkledij en met een hoed die men Bolivar

noemt, haast hij zich naar de Boulevard om daar in ledigheid rond te slenteren tot de nimmer slapende Bréguet hem het uur van het diner meldt.

XIII

Het is donker. Hij stapt in een slee, „Vooruit!“ klinkt de vrolijke roep, zijn pels wordt onderweg bestrooid met het fijne zilver van het noorden. Hij rijdt naar Talon, waar hij Kaverin weet te vinden. Hij treedt binnen. Hoog rees de kurk, en mousserende champagne vloeit. Voor hem ligt rode roastbeef en truffels, geliefd bij jonge ogen, omringd door onsterfelijke Straatsburgse pasteien, de kostelijkste bloemen van de Franse keuken, en Limburgse kaas, levend en oud, naast gouden ananassen.

XIV

De dorst dwingt nog verse wijn te drinken om het sissende vet van de koteletten te koelen, wanneer de welluidende Bréguet het begin van de voorstelling meldt. Een boosaardig criticus van het toneel, een slaaf van grillige actrices, was Onjegin een burger van het rijk der coulissen. Hij begeeft zich naar het theater waar elke jonge criticus al klaarstaat, capriolen toejuicht met handgeklap, Cleopatra wegjaagt met gesis, Moina terugroept, alleen maar opdat men zijn stem zal horen.

XV

Sprookjesland! Waar vroeger de scherpe satire straalde in haar onverschrokken koning, Von Wizin, vriend der vrijheid, en Knjazjnin, bedreven in navolging. Daar deelde de jonge Simeonova met Ozerov het applaus, de gave des volks. Daar deed onze Katjenin het majestueuze genie van Corneille herleven, bracht de sarcastische Sjachovskoj zijn luidruchtige blijspelen, daar werd Didelot roemrijk, daar, daar, onder de schaduw der coulissen, werd het drama van mijn jeugd gespeeld.

XVI

Mijn godinnen, waar zijn uw schimmen? Horen jullie mijn treurige zuchten niet? Zijn jullie vervangen door andere meisjes die de vroegere vreugde niet meer kunnen oproepen? Zal ik uw koor nog eenmaal horen, Ruslands Terpsichore weer zien in haar etherische dans? Of zal mijn melancholische blik op het dorre toneel alles veranderd vinden, de betovering verbroken, zodat ik mij niets meer herinner? -- Als een onverschillige toeschouwer, vervreemd, zal ik zwijgend zitten gapen en dromen van het heerlijke ochtendgloren van het leven?

XVII

De zaal is vol. Duizend lampen stralen helder over parterre, loges en balkons, de galerij stampet ongeduldig, het doek gaat langzaam op. Gehoorzaam aan de toverachtige snaren springt, briljant en etherisch, uit de kring van nimfen die haar omringen Istomina naar voren, lichtvoetig en veerkrachtig; op de punt van één voet rustend zwaait ze langzaam om haar andere, nu huppelt ze, nu springt ze als dons van Aeolus' lip, nu buigt ze haar soepele gestalte en stampet met rappe voet de vloer.

XVIII

Applaus! Onjegin wringt zich tussen de stoelen door, over tenen, gaat zitten en werpt door zijn lorgnon nieuwsgierige blikken op onbekende vrouwen. Hij laat zijn ogen vrijuit dwalen, bekijkt kleding en gezichten, en toont bij alles ontevredenheid. Hij groet mannelijke kennissen, en laat ten slotte zijn vermoeide blik op het toneel vallen. Hij gaapt, wendt het hoofd af en roept: „Alles moet hier veranderd worden! Ik heb allang genoeg van balletten, Didelot is nauwelijks meer te verdragen!”

XIX

Slangen, saters, liefdesgoden stormen nog steeds schreeuwend over het toneel, terwijl buiten de vermoeide bedienden in hun schapenvachten

vast slapen. Het luide gestamp houdt niet op, men snuit neuzen, hoest, niest, overal, binnen en buiten, branden de verlichtende lampen; het verkleumde paard stampt nog steeds en ergert zich aan het lastige tuig, en de koetsiers rond de vuren schelden op hun meesters en wrijven zich de handen: maar Jevgeni heeft de menigte allang verlaten om zich in avondkleding te steken.

XX

Zal ik nu getrouw afschilderen, het eenzame vertrek portretteren waarin de strenge modehield zich kleepte, ontkleepte en weer kleepte? Alles wat industrieel Londen aan kaarsen, hout en andere zaken over de zilte golven van de Oostzee aanvoert, alles wat gril en weelde verlangt, alles wat in Parijs de gretige smaak, door een winstgevend handeltje, voor ons vermaak en gemak en modieuze verkwisting voortbrengt -- dat alles sierde het appartement van Jevgeni, de filosoof die net achttien was geworden.

XXI

Porselein en brons drukken de tafels neer, amber gloeit op pijpen uit Istanboel, en, vreugde van verwijfde zielen, kristallen flesjes sluiten geuren in. Kammen van alle maten, stalen vijlen, scharen recht en gebogen, dertig verschillende soorten, zie! borstels voor nagels en voor tanden. Rousseau, merk ik in het voorbijgaan op, kon niet bevatten hoe de ernstige Grimm zijn nagels kalm voor hem durfde te reinigen, de welsprekende dweper bij uitstek -- de vriend van vrijheid en wetten bleek in dit opzicht volkomen misleid.

XXII

De ijverigste man ter wereld kan toch zorg dragen voor zijn nagels; wat baat het tegen de tijd te strijden? De gewoonte, die despoot, wint het spoedig. Een nieuwe Kaverin was mijn Jevgeni, beducht voor boze